

Vastutustundliku energiatootmise ja kalarikkuse kaitse küsimustiku kokkuvõte 2019

Liivia Mahlapuu, Jägala kalateed MTÜ, kalateed@gmail.com

Jägala kalateed MTÜ, kes on eestvõtja Jägala lõhejõe taastamise avaliku huvide esindamisel (elektroniline petitsioon: <http://petitsioon.ee/jagala-jogi-lohejoeks>), soovis teada milline on 2019 Riigikogu valimistel kandideerivate erakondade valmisolek järgneval valitsemisperioodil hüdroenergia tootmisest tingitud kahjusid minimeerida ja Eesti kalarikkusi kaitsta. Jägala lõhedele avamine on üks etapp Eesti lõhejõgede taastamisel, millest huvitatud isikute ringkond on väga suur. Jägala jõe taastamise poolt on hääletanud üle 1600 inimese. Kalandusega otseselt või kaudselt seotud inimeste arv on 300 000.

Küsimuse ajendiks oli Jägala lõhejõe taastamise ümber käiv diskussioon. Kuigi Jägala jõe Natura 200 alal kaitse eesmärkide saavutamist nõuab EL seadus, on olemas Keskkonnaministeeriumi tahe ja avalik huvi, siis siiani ei ole astunud samme, et looduslik elukeskkonda taastada ja jõgi siirdekaladele avada.

Erinevates valimisdebattides räägitu põhjal oli erakondade seisukohtadest raske aru saada, seetõttu tuli seisukohti küsida otse erakondadelt. MTÜ Jägala kalateed esitas erakondadele vastutustundliku energiatootmise ja kalarikkuse kaitse küsimustiku, milles oli 5 küsimust.

10-st erakonnast vastas küsimustikule 8 erakonda: Eesti Vabaerakond, Eesti Reformierakond, Elurikkuse Erakond, Eesti Konservatiivne Rahvaerakond, Erakond Eesti 200, Eesti Keskerakond, Eestimaa Ühendatud Vasakpartei. Küsimustikule ei vastanud Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Isamaa Erakond.

Vastuste lühikirjeldused:

Eesti Vabaerakond lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Vabaerakond märgib, et oma valikutes eelistavad nad energiatootmisi, mis võimalikult vähesel määral häirivad keskkonda. Erakond ei pea vajalikuks säilitada Natura 2000 aladel jõgede paisutusi, sest see ei aita kaasa Natura alade eesmärkide saavutamisele. Vabaerakond ei pea õigeks äriksu saamist keskkonna eesmärkide arvelt kui on olemas keskkonnaalane avalik huvi. Loodusdirektiiv viitab juhtudele, millal võib kaaluda keskkonnanäesmärkide kaalumist (seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga) ja Jägala jõe juhul neid ei esine. <http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Vabaerakond.pdf>

Eesti Reformierakond lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Reformierakond leiab, et Jägala kaasuse puhul teeb hüdroenergia tootmine loodusele suuremat kahju kui hüdroenergiast saadav kasu. Veelgi enam, toodetavat hüdroenergia hulka on võimalik asendada väiksema keskkonnakahjuga tuulikuga. Samas põhjustab hüdroenergia tootmine Jägala jõel suurt kahju kalavarudele ning ökosüsteemile üldisemalt. Seetõttu tuleks

kaaluda Linnamäe hüdroelektrijaama tammi Jägala jões kudevatele kaladele (mööda) läbipääsetavaks muutmist.

Erakond on tegelenud aktiivselt Sindi paisu lammutamise küsimustega, mis päädis omanikult paisu väljaostmisega ning kaladele läbipääsetavaks muutmisega.

<http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Reformierakond.pdf>

Elurikkuse Erakond taotleb ökoriiki, milles ökosüsteemid on esmatähtsad ja majandus, sh. energiavarustus ei tohi keskkonda oluliselt kahjustada ja tagatud on KeÜS ja sellest rangemad põhimõtted keskkonnaga seotud otsustustes. Erakond toetab Natura 2000 kaitse eesmärkide eluviimiseks kõikide vajalike meetmete rakendamist, kuna see on see on EL ees võetud keskkonnakohustus. Erakond ei pea võimalikuks looduskahjuliku hüdroenergia taastuveneergetika toetusi ja võitleb selle eest, nii põlevkivi- kui hüdroenergia saaksid õiglaselt maksustatud vastavalt kahjudele ja pikas perspektiivis need energiatootmise viisid lõpetataks. http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Elurikkuse_erakond.pdf

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Natura 2000 kaitse eesmärkide elluviimisel toetavad nad selliseid meetmeid, mis on majanduslikult ja keskkonnakaitselikult põhjendatud. Keskkonna kahjude osas nad toetavad talutavat keskkonna kahju tekitavat majandustegevust ja keskkonna kahju tekkimisel on EKRE seisukoht, et kahju peab korvama kahju tekitaja ehk Linnamäe HEJ puhul Wooluvabrik.

Selleks, et väljuda ebaproportsionaalselt suurt kahju tegevatest energiatootmise viisidest on nad algatanud biomassi ja bioenergia edendamise arengukava koostamise.

<http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/EKRE.pdf>

Erakond Eesti 200 lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Natura 2000 kaitse eesmärkide elluviimisel toetavad nad kõikide vajalike meetmete rakendamist isegi kui selleks on vaja likvideerida tehisjärvi, rekonstrueerida paise jõe vaba voolamise tagamiseks ja seisata hüdroelektrijaamade töö. Erakonna programmis on suund puhtale energeetikale, millele vahesammuks võib olla taastuveneergetika. Puhas energeetika peab olema toodetud efektiivselt ja minimaalse võimaliku keskkonnamõjuga. Eesti võimsaima HEJ tootmist, mis toodab 0,05% kogu elektrienergia tootmismahust, nad ei toeta. Keskkonnale kahjuliku tootmisviimise tõttu tekkinud kahju peab nende arust korvama sõltuvalt olukorrast, kas kahju tekitaja või kahjulikust teost kasusaaja(d).

<http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Eesti200.pdf>

Eesti Keskerakond peab keskkonnakaitset oluliseks ning lisaks KeÜS järgmisele mõtleavad nad ka tulevikule. Näiteks rahastatakse keskkonnaharidust, õppe- ning koolitusprogramme, alates koolieelsetest lasteasutustest kuni ülikoolide ja vabahariduseni. Oluline on elukestev keskkonnahoiu alane riiklik teavitustöö. Natura 2000 kaitseesmärkide elluviimiseks toetavad nad kõikide vajalike meetmete rakendamist.

Erakond eelistab elukeskkonda väheefektiivsetele tootmismeetoditele, mis keskkonnakaitselikult eesmärke ei luba saavutada. Erakond on teadlik maailma trendidest, kus üle 20 aasta on vähendatud ebaefektiivse hüdroenergia osakaalu üldises energiatootmise mahus ning avatud paise, kui liiga kõrge keskkonnakoormusega energiatootmise viisi. Loodusressursid, kaasa arvatud kalavarud on rahvuslik aare ning kui tootmisviisi tõttu tekitatakse loodusele kahju, tuleb ressursside eksploateerijal ning rahalise kasu saajal korvata võimalik tekkiv kahju.

Energiatõhususe eesmärkidena näevad nad lisaks kahjulike tootmisviiside vähendamisele ka energia kasutamise efektiivistamise olulisust. Näiteks väljaspool Tallinna elamufondi

kaasajastamist, et pakkuda mugavaid elutingimusi väljaspool Tallinna ja elamute energiatõhusaks muutmist. <http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Keskerakond.pdf>

Eestimaa Ühendatud Vasakpartei lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Natura 2000 kaitse eesmärkide elluviimisel toetavad nad kõikide vajalike meetmete rakendamist isegi kui selleks on vaja likvideerida tehisjärvi, rekonstrueerida paise jõe vaba voolamise tagamiseks ja seisata hüdroelektrijaamade töö. Selleks et väljuda ebaproportsionaalselt suurt kahju tegevatest energiatootmise viisidest tuleb Vasakpartei sõnul oma poliitikas arvestada Eesti rahvuslike huvidega. Loodusele kahjuliku tootmisviisi tõttu tehtava kahju peab Vasakpartei sõnul korvama tootja ja kui riik on huvitatud sellisest tootmisest, siis võiks osaliselt kinni maksta ka riik. <http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Vasakpartei.pdf>

Erakond Eestimaa Rohelised lähtub otsuste tegemisel KeÜS Keskkonnakaitse põhikohustustest. Natura 2000 kaitse eesmärkide elluviimisel toetavad nad kõikide vajalike meetmete rakendamist ja vähese tootmisvõimsusega keskkonnakahjulikku tootmist nad ei pea lubatavaks. Riigikogus olles viisid nad sisse seaduse paranduse, mille kohaselt saab taastuenergiatasu vaid kõigi keskkonnalubade olemasolul ja nende kohaselt toimuva tootmise korral. http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/Eestimaa_Rohelised.pdf

Kokkuvõte

Kõik vastanud olid ühisel seisukohal, et kõik peavad järgima KeÜS põhimõtteid, mis sätestavad nõude kõikide elualdkondade arengu suunamisel keskkonnakaitse kõrgeima taseme saavutamise ja säästva arengu. Küsimustikule vastanud erakondade konsensuslikuks seisukohaks on, et tootmine võib teha keskkonnale ainult talutavat kahju, mitte rohkem.

Peaaegu kõik vastanutest olid valmis rakendama Jägala Jões Natura 2000 kaitse eesmärkide elluviimiseks kõiki vajalikke meetmeid. Vaid EKRE pidas vajalikuks lisaks looduskaitsele eesmärkidele kaaluda ka majanduslikke eesmärke. Enamuse seisukoht oli, et loodusele tehtava kahju peab korvama kahju tekitaja ehk Linnamäe HEJ puhul Wooluvabrik. Vasakpartei seisukoht oli, et kui riik on huvitatud sellisest tootmisest, siis võiks kahju osaliselt kinni maksta ka riik. Tulenevalt Loodusdirektiivi sisust Vabaerakond ei näe võimalust energiatootmise kahjude kompenseerimist äriühingu poolt. Lahendusena näevad nad tootmise ja paisutamise lõpetamist. Kahjude korvamist ei käsitletud ka Reformierakond, kelle sõnul põhjustab hüdroenergia tootmine Jägala jõel suurt kahju kalavarudele ning ökosüsteemile üldisemalt. Seetõttu pakub Reformierakond lahendusena Linnamäe hüdroelektrijaama tammi Jägala jões kudevatele kaladele (mööda) läbipääsetavaks muutmist.

Küsimustele vastanud erakondade suhtumine on kindlasti kalandusvaldkonna inimesi rõõmustav. Paraku teeb murelikuks see, et osade erakondade renomeed määrivad mõnede erakonnaliikmete seisukohad, mis käivad risti vastu erakonna esinduse seisukohtadele. Näiteks, kui Reformierakonna esindus kinnitab, et hüdroenergia tootmine Jägala jõel teeb suurt kahju kalavarudele ning ökosüsteemile üldisemalt, siis erakonna liige, Andrus Umboja, võitleb kõigi vahendite ja sõnavõttega Linnamäe HEJ energia tootmise eest (<http://kalastajateselts.ee/fail/linnamae/video/Reformierakond.mp4>). Keda me peaksime siis uskuma? Kas Reformierakond suudab võimule saades oma erakonna liikmeid hoida eemale

kahjulike otsuste tegemistest ja korraldab valitsemise nii, et erakonna seisukohtadest kinni peetaks?